

Huvudman

Nacka kommun

Ärendet

Tematisk tillsyn av genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser vid grundskolan Saltsjöbadens samskola i Nacka kommun

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Nacka kommun en anmärkning avseende brister rörande genomförandet av särskild bedömning i förskoleklass, samt planering av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3.

Nacka kommun **ska senast den 15 januari 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet får inte överklagas enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:5190) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har inom ramen för en tematisk tillsyn av genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser inlett en tillsyn av Saltsjöbadens samskola i Nacka kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Saltsjöbadens samskola i Nacka kommun genomför garantins olika delmoment i enlighet med bestämmelserna.

Tillsynen har genomförts genom digitala intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens samt med rektorn och den biträdande rektorn den 26 september 2023. Vidare har dokumentation granskats, bland annat förteckning över personal och dess kompetens, beskrivningar av arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, samt en beskrivning av elevernas kunskapsutveckling eller måluppfyllelse i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3 i svenska, svenska som andraspråk och matematik.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Genomförande av garantin för tidiga stödinsatser

Obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, biträdande rektor och rektor samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Lärarna har genomfört det nationella kartläggningsmaterialet "Hitta språket" och "Hitta matematiken" med alla elever i förskoleklass under höstterminen 2022. Genomförandet av kartläggningsmaterialet organiserades som ett schemabrytande

moment och alla aktiviteter genomfördes inom några veckor under höstterminen 2022.

I årskurs 1 har det nationella bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling använts i sin helhet under läsåret 2022/23. Samtliga elever i årskurs 1 genomförde delmomenten "Läsa" och "Skriva" vid avstämningsstillfällena under både höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Det nationella bedömningsstödet i taluppfattning har genomförts av alla elever i årskurs 1 vid avstämningsstillfällena under både höstterminen 2022 och vårterminen 2023.

I årskurs 3 genomförde eleverna de nationella proven i svenska, svenska som andraspråk och matematik under vårterminen 2023. Proven genomfördes från och med vecka 11 och fyra veckor framåt. Alla proven var genomförda efter påsklovet 2023. Tre elever genomförde inte nationella proven i varken svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Enligt lärarna berodde detta på att eleverna var nyanlända och endast behärskade ett fåtal ord i det svenska språket. Eleverna hade under vårterminen 2023 studiehandledning på modersmålet. Rektorn beslutade efter dialog med biträdande rektor, lärare, specialpedagog och vårdnadshavare att eleverna på grund av särskilda skäl inte skulle delta i de nationella proven.

Rättslig reglering

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningsstillfällena under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordning [2011:185], 2-5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, SKOLFS 2019:16).

I årskurs 1 i grundskolan ska Skolverkets nationella bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling (dnr 2019:563) användas i ämnena svenska och svenska som andraspråk och Skolverkets nationella bedömningsstöd i taluppfattning (dnr 2019:564) användas i ämnet matematik. För varje elev ska läraren använda bedömningsstöden vid avstämningsstillfällena under både höstterminen och vårterminen (9 kap. 22 b och c §§ skolförordningen och 2 – 4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan, SKOLFS 2016:66).

I årskurs 3 i grundskolan ska nationella prov genomföras på vårterminen i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Ett nationellt prov består av flera delprov som samtliga ska genomföras under en viss period, vilken för läsåret 2022/23 var den 13 mars till och med den 17 maj 2023 (9 kap. 20, 21, 22 och 22 a §§ skolförordningen och 5 § SKOLFS 2021:69).

Om det finns särskilda skäl får rektor besluta att en lärare inte behöver använda kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov, eller delar av dessa, för enskilda elever (9 kap. 20 § skolförordningen, 6 § SKOLFS 2019:16 och 6 § SKOLFS 2016:66).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller genomförandet av de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3.

Särskild bedömning och planering av insatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, biträdande rektor och rektor samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Ingen av lärarna har specialpedagogisk kompetens.

Särskild bedömning

Lärarna uppger i intervju att det finns elever i förskoleklass och årskurs 1 som utifrån de nationella kartläggningsmaterialen och de nationella bedömningsstöden har uppvisat en indikation på att de inte kommer nå kriterierna för bedömning av kunskaper i de aktuella ämnena.

Av ingiven dokumentation framgår att det också finns elever i årskurs 3 som uppvisat indikation att de inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Enligt lärarna hade dock dessa elever extra anpassningar i aktuella ämnen sedan tidigare och det var därmed inga nya elever som identifierades efter de nationella proven i årskurs 3.

Efter att de nationella kartläggningsmaterialen var genomförda i förskoleklass under höstterminen 2022 genomförde klasslärarna en analys av elevernas resultat och planerade extra anpassningar för eleverna där behov fanns. Lärarna uppger att de pratade med specialpedagogen i korridoren, men att de inte hade något gemensamt möte för att analysera elevernas resultat på kartläggningsmaterialen. Specialpedagogen uppger att lärarna i förskoleklass har velat genomföra bedömningarna själva, men att hen har varit med i dialog avseende de elever som förskolelärarna har varit osäkra kring. Rektorn har i ett kompletterande yttrande anfört att det skett en dialog med specialpedagogen, dock ej i särskilt bokade möten.

Lärarna i årskurs 1 uppger att de under höstterminen 2022 och vårterminen 2023 sammanställde elevernas resultat av de nationella bedömningsstöden i läs- och skrivutveckling samt taluppfattning. För de elever som uppvisat indikation att inte nå kriterierna för bedömning i svenska, svenska som andraspråk och matematik

genomförde klasslärarna en gemensam analys av elevernas resultat. Lärarna informerade sedan specialpedagogen om de elever som bedömdes ha uppvisat indikation och de förde sedan en dialog om dessa elever.

Lärarna i årskurs 3 uppger att de under vårterminen 2023 sammanställt och analyserat elevernas resultat av de nationella proven i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Lärarna har därefter haft samråd med specialpedagogen angående de elever som inte klarat någon del av proven och diskuterat vad det kan bero på samt möjliga insatser.

Rektor uppger i intervju att de särskilda bedömningarna genomförts på arbetslagsnivå och att specialpedagogen har deltagit vid arbetslagsmötena. Specialpedagogen har inte varit med för alla elever, men hen har varit med i diskussionen. Det är specialpedagogen som planerar stöd till eleverna och är länken till elevhälsan.

Planering av insatser

Efter att lärarna genomfört de nationella kartläggningsmaterialen, de nationella bedömningsstöden och de nationella proven i årskurs 3 med eleverna under läsåret 2022/23 har lärarna utformat extra anpassningar för de elever som bedömts vara i behov av det. Lärarna uppger att de har samrått med specialpedagog angående elevers extra anpassningar. Som extra anpassning har elever bland annat fått extra undervisningstid, behovsanpassat innehåll och intensivperioder. Enligt lärarna har de en dialog med specialpedagogen och hen har stöttat dem kring elever med större behov.

Specialpedagogen uppger att lärarna oftast samråder om elevernas extra anpassningar, men inte alltid. Rektorn uppger att det är lärarnas ansvar att sätta in extra anpassningar men att de hela tiden rådgör med specialpedagogen, exempelvis i korridoren. Samtliga intervjuade lärare uppger att de har haft elever under läsåret 2022/23 med extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk eller matematik där samråd inte har skett med specialpedagogen. Specialpedagog och rektor uppger att de elever som bedömts vara i behov av utredning om särskilt stöd har anmälts till rektorn.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3. (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 4 § 2 st. skollagen, 3 kap. 5 § skollagen och 3 kap. 7 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller för anmälan till rektor om särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i sådant fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn. (3 kap. 4 § 3 st. skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 1 och 2 behöver dock inte genomföras om den ansvarige förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens. (3 kap. 4 a § 1 st. p. och 2 samt 2 st. skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Har en särskild bedömning enligt 3 kap 4 § skollagen genomförts i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens?

Skolinspektionen anser att utredningen visar att särskild bedömning har genomförts i samråd med specialpedagog för eleverna i årskurs 1 och årskurs 3 under läsåret 2022/23.

Vad gäller förskoleklass gör Skolinspektionen följande bedömning.

Av utredningen framgår det att lärare i förskoleklass efter kartläggningen genomfört en analys av de elever som uppvisat indikation på att de inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3. Syftet med analysen har varit att utröna elevers eventuella stödbehov. Utredningen visar således ingenting annat än att en särskild bedömning genomförts av ansvariga lärare.

Frågan i ärendet är emellertid huruvida lärarna i förskoleklass genomfört den särskild bedömningen i samråd med specialpedagogisk kompetens för de elever som uppvisat indikation.

I förarbetena till bestämmelsen i 3 kap. 4 a § skollagen framgår följande.

Ansvarig förskollärare eller lärare är skyldig att samråda beträffande varje elev där det finns en indikation på att eleven inte kommer uppnå kunskavskraven i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. När bedömningen av elevers prestationer görs tillsammans kan det ge effekter som påverkar den enskilde lärarens kompetens i hans eller hennes yrkesutövning. Genom sambedömning kan kompetens att urskilja kvaliteter i elevernas prestationer öka.

I vissa situationer kan det vara möjligt att förskolläraren eller läraren gör hela analysen och därefter vänder sig till personalen med specialpedagogisk kompetens för att han eller hon ska kunna göra en bedömning av om analysen framstår som rimlig utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv. I andra, mer komplicerade, fall kan det vara nödvändigt att hela analysen görs tillsammans med personalen med specialpedagogisk kompetens (prop. 2017/18:195 s. 54 och s. 86).

Utifrån lärare i förskoleklass och specialpedagogens uppgifter framgår det att lärarna endast samrådit med specialpedagogen när de själva varit osäkra avseende en elev. I övrigt har de genomfört den särskilda bedömningen själva. Det framgår vidare att det saknats gemensamma möten för att diskutera eller analysera elevernas resultat. De nyssnämnda uppgifterna emotsägs till viss del av skolans rektorer som framfört att den särskilda bedömning genomförs i samråd med specialpedagogen.

Med beaktande av att lärarna i förskoleklass varit de som genomfört garantin för tidiga stödinsatser bedömer Skolinspektionen deras uppgifter som mer tillförlitliga. Deras berättelse får även stöd av specialpedagogens redogörelse. Skolinspektionen lägger därför deras utsagor till grund för bedömningen.

Den sammantagna utredningen visar således att det är sannolikt att lärarna i förskoleklass inte alltid samråder med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen. Med hänsyn till detta bedömer Skolinspektionen att det föreligger en brist.

Har planeringen av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik genomförts i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens?

Av utredningen framgår att lärare ofta samråder med specialpedagog avseende elevers extra anpassningar i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3. Samtliga intervjuade lärare har dock uppgett att de har elever med extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk eller matematik där samråd inte har skett med specialpedagog. Detta har även bekräftats av specialpedagogen.

Skolinspektionen bedömer med hänsyn till det ovannämnda att det är en brist att lärare inte alltid samråder med specialpedagog vid planering av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3.

Uppföljning och överföring

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, biträdande rektor och rektor samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Under vårterminen 2023 anordnades två klasskonferenser där samtliga lärare, biträdande rektor och specialpedagog deltog. Vid klasskonferenserna skedde en genomgång av eleverna och deras måluppfyllelse, extra anpassningar och särskilt stöd. Utöver detta har lärarna tillsammans med specialpedagog haft arbetslagsmöten under läsåret 2022/23 där bland annat elevernas extra anpassningar har följts upp.

I slutet av vårterminen 2023 anordnades en särskild klasskonferens för överlämning av eleverna i årskurs 3 till årskurs 4. Vid överlämningen deltog bland annat överlämnande lärare, mottagande lärare, specialpedagog och biträdande rektorer för både lågstadiet och mellanstadiet. Mottagande lärare fick vid klasskonferensen information om elevernas extra anpassningar och särskilt stöd, både på individnivå och klassnivå. Det har inte skett någon överlämning i slutet av förskoleklassen eftersom klasslärarna följer med eleverna till årskurs 1 läsåret 2023/24.

Rättslig reglering

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan och sameskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 3 kap. 5 § skollagen (extra anpassningar) i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs. (3 kap. 4 b § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid uppföljning enligt 4 b §. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 3 behöver inte genomföras om den ansvarige förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens. (3 kap. 4 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller uppföljning av extra anpassningar och överföring av resultatet av uppföljningen till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av

vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Nacka kommuns verksamhet vid Saltsjöbadens samskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att särskild bedömning i förskoleklass och planering av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik sker i samråd med specialpedagogisk kompetens. Utredningen visar dock att samråd flera gånger har skett med specialpedagogisk kompetens och att samråd framförallt sker avseende de elever som lärarna anser är mer svårbedömda. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Nacka kommun en anmärkning.

Beslutet har fattats av utredaren Fredrik Asplén.

Utredaren Lisa Naudot har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Jessica Kristoffersson medverkat.